

Útmutató pályázatokhoz

Útmutató a fenntartható fejlődés érvényesítéséhez a Regionális Fejlesztési Programok keretében kiírt pályázatokhoz

Portál: [Innolearn](#)
Kurzus: Fenntartható fejlődés
Könyv: Útmutató pályázatokhoz
Nyomtatva: User Admin
Dátum: 2010. június 3., csütörtök, 12:43

Tartalomjegyzék

[Az útmutató célja](#)

[A fenntarthatóság mint horizontális elvárás](#)

[A fenntarthatóság feltételeinek biztosítása](#)

[Fenntarthatósági szempontok](#)

[Az értékelés menete](#)

[További hasznos tippek a fenntartható fejlődés érvényesítéséhez](#)

[Hasznos információforrások](#)

Az útmutató célja

Az Európai Unió Bizottsága, valamint a Magyar Kormány rendelkezései alapján minden pályázatot úgy kell megvalósítani, hogy az a fenntartható fejlődést, valamint a környezet védelme és állapotának javítását előmozdítsa. A pályázónak a pályázati adatlap megfelelő részében ezen hozzájárulását be kell mutatnia.

Javaslat az Útmutató gyors használatához – 4 lépésben:

1. lépés: Kérjük, tekintse át az [I. rész](#) segítségével azt, hogy mit értünk fenntarthatóság alatt, miért fontos a fenntarthatóság szempontjainak érvényesítése!
2. lépés: A [II. részben](#) találja meg azt, hogy a pályázónak milyen módon kell a szükséges információkat megadnia, és mit kell figyelembe vennie a pályázati adatlap kitöltésekor.
3. lépés: A [III. részben](#) az egyes fenntarthatósági szempontok felsorolását találja, részletes leírást tartalmukról a [teljes útmutatóban](#) talál.
4. lépés: A [IV. részben](#) tájékoztatást kap arra vonatkozóan, miként kerül egy pályázat elbírálásra a „fenntarthatóság feltételeinek” biztosítása vonatkozásában.

A fenntarthatóság mint horizontális elvárás

Mit jelent a „Fenntartható fejlődés” mint horizontális elv?

A támogatások egyik horizontális alapelve a fenntartható fejlődés biztosítása. „Az alapok célkitűzéseit a fenntartható fejlődés keretében, valamint a környezet védelme és állapotának javítása céljának a Közösség általi előmozdítása keretében kell megvalósítani.

A horizontális elv az uniós elvárás lényege: **A pályázónak figyelmet kell fordítania a fenntartható fejlődéshez való hozzájárulás biztosítására, függetlenül attól, hogy az a pályázat célkitűzései közt megjelenik vagy sem!**

Mi a fenntartható fejlődés?

A fenntarthatóság biztosítása azt kívánja tőlünk, hogy a jelen és jövő generációk létfeltételeihez szükséges természeti és épített környezet mindenségét, értékeit megőrizzük. Ettől a rendszertől az ember annyit és olyan körülmények között vehet el, hogy ne sértse saját létkielégítésének jövőbeli esélyeit.

A fenntartható fejlődés célja az emberi társadalom fenntartása. Ebben az állandó feladatban a **környezet feltételként** jelenik meg, amely azt jelenti, hogy addig a mértékig használhatjuk természetes környezetünk erőforrásait, amíg nem sértjük annak megújulási lehetőségét, azaz eltartó-képességét. A gazdaság a társadalom fenntartásának, és ezen keresztül a környezet használatának eszköze. Ezt az eszközt bölcsen, a társadalom hasznára, a környezet sérelme nélkül kell használnunk. Nem lehet megengedni, hogy a gazdaság öncélúvá váljon olyan mértékig, hogy működésével sértse társadalmi, környezeti érdekeinket. A fenntartható fejlődés célja a növekedéssel ellentétben nem az, hogy nagyobbak legyünk, hanem az, hogy „jobbak”. Amíg a fejlesztés megvalósítása visszahat a környezet minőségére, addig a környezetünk erőforrásai, és állapota meghatározza, hogy az emberiség mit és mennyit vehet el a környezetből fejlődéséhez.

A fenntartható társadalom alapvető követelményei: **szociális igazságosság**, amelynek az alapja a lehetőségekhez való hozzáférés esélyegyenlőségének biztosítása, és a társadalmi terhekből való közös részesedés; az **életminőség javítására** való törekvés; a **természeti erőforrások fenntartó használata**, amelynek megvalósításához a társadalom környezet-tudatos és környezet-etikus magatartása szükséges; és a **környezetminőség megőrzése**.

Mindez azt üzeni a számunkra, hogy a környezet jó minőségét a fejlesztések közben kell garantálni, s arról nem utólag kell gondoskodni, amikor a károsodást már létrehoztuk. Még érthetőbben, a környezet károsodását a jól megfontolt fejlesztésekkel meg tudjuk előzni. Mindaddig ugyanis, amíg az egyes szereplők csak állandó beavatkozások (szabályok) révén terelhetők a megfelelő magatartás irányába, fennáll a környezeti és társadalmi katasztrófák kockázata. A fenntartható fejlődés az **önkéntes, gondos és megelőző magatartás** megvalósításával képes megőrizni a környezet, társadalom és gazdaság dinamikus egyensúlyát.

A fenntartható fejlődéshez való hozzájárulás biztosítása az EU és hazai stratégiai és fejlesztési dokumentumokban

A fenntartható fejlődés célkitűzéseit és megvalósítását szolgáló feladatokat az Európai Unió és a hazai szabályozás stratégiai dokumentumokban rögzíti. Az Európai Unió 2006. június 16-i csúcstalálkozóján elfogadta az Unió megújított Fenntartható Fejlődési Stratégiáját, amely alapján hazánk 2007. júniusáig elkészítette a Nemzeti Fenntartható Fejlődési Stratégiáját (NFFS), ami a nemzeti feladatok kerete. Az ebben foglalt feladatok teljesítését az EU támogatásokat szabályozó Általános Rendelkezések alapján az EU támogatási források felhasználása során is biztosítani szükséges.

Az EU támogatási források felhasználását szabályozó **Új Magyarország Fejlesztési Terv (ÚMFT)** ezert stratégiai céljaként jelöli meg a fenntartható fejlődéshez való hozzájárulás biztosítását, és a horizontális szempontokhoz való hozzájárulást minden projektjavaslat vonatkozásában **kötelező befogadhatósági feltételként** határozza meg. Az ÚMFT operatív programjai tartalmazzák a horizontális elv érvényesítésének

adott operatív programra vonatkozó feladatait, azok akciótervei pedig annak gyakorlati kezelését. A megvalósuló **projekteknek hozzá kell járulniuk ahhoz, hogy a társadalom minden tagja részesülhessen a források nyújtotta előnyökből.**

A fenntartható fejlődéshez való hozzájárulás projektszinten több módon is megjelenik. Egyrészt egyes fenntartható fejlődési szempontok önálló fejlesztési célként (konstrukcióként, pályázatként) megjelennek, míg mások közvetett módon kiválasztási vagy jogosultsági szempontok az egyes pályázatok elbírálása során.

A horizontális fenntarthatósági szempontok nem a kötelező jogi megfelelést, hanem azokon felüli horizontális teljesítményt értékelik.

A fenntarthatóság feltételeinek biztosítása

Kire kell értelmezni az egyes fenntarthatósági szempontokat, vállalásokat?

Általánosságban a fenntarthatósági szempontokat a fejlesztést megvalósító szervezetre vonatkozóan kell megadni. Ez alapesetben azonos a Pályázó szervezettel (kedvezményezettel, projektgazdával), de bizonyos esetekben attól eltérő is lehet. Mivel a fenntarthatósági szempontok célja, hogy a projekt megvalósulás helyén, a fejlesztéssel érintett szervezeti egységnél javuljon a fenntarthatóság érvényesítése, ezért a szempontokat arra vonatkozóan kell megadni. Így:

- **Önkormányzati fenntartású intézmények** esetén a projekt által érintett fenntartott intézményre, pl. iskola, óvoda, egészségügyi intézmény stb. kell a fenntarthatósági szempontokat megadni.
- **Gazdálkodó, közszolgáltató vagy társadalmi szervezet** esetében amennyiben több egymástól nagyrészt független irányítással működő, és térben vagy funkcionálisan jól elkülönülő telephellyel rendelkezik, és a fejlesztés csak meghatározott számú telephelyet érint, akkor a fenntarthatósági szempont(ka)t az érintett telephely(ek)re kell megadni. Több telephely esetén összesített adatokat kell feltüntetni (egy adatlapot kell kitölteni).
- Amennyiben **több szervezet együttesen** pályázik, és a fejlesztés valamennyi szervezetet érinti, pl. több önkormányzatot érintő útfejlesztés és nincs önálló e célra létrehozott intézmény, összesített adatokat kell feltüntetni (pályázatonként csak egy adatlapot kell kitölteni).

Milyen jogosultsági kritériumok vannak a fenntarthatósággal kapcsolatosan?

A pályázaton való részvétel feltétele (jogosultsági kritériuma), hogy a pályázó **6 fenntarthatósági indikátorra** vonatkozóan adatokat szolgáltatson, amelyek a következők:

1. Fajlagos vízfelhasználás mértéke (teljes vízfelhasználás [m^3] / termelés egysége [változó])
2. Fajlagos energiafelhasználás mértéke (teljes energiafelhasználás [kWh] / termelés egysége [változó])
3. Üvegházhatású anyagok kibocsátásának mértéke (CO_2e) [t/év]
4. Ártalmatlanításra kerülő hulladék mértéke (ártalmatlanításra kerülő hulladék [t] / összes hulladék mennyisége [t])
5. A kistérségben élők foglalkoztatottságának mértéke (kistérségben élő foglalkoztatottak száma [fő] / a foglalkoztatottak száma [fő])
6. A fenntarthatósággal kapcsolatos tudásmegosztáson részt vett munkavállalók száma [fő]

Ezen fenntarthatósági indikátorokat a pályázati adatlapon található táblázat „Kötelezően megadandó fenntarthatósági indikátorok (jogosultsági kritérium)” blokkjában kell megadni. Az indikátor értelmezéséhez segítséget az azonos tartalmú fenntarthatósági szempontoknál talál a [teljes útmutató](#) III. részében (ezen fenntarthatósági szempontok dőlttel szedettek). Egyes pályázatok esetében nem mindegyik fenntarthatósági indikátor értelmezhető (ez esetben az adott indikátor a táblázatban nem jelenik meg, illetve nem kitölthető).

A pályázat benyújtásakor a [pályázat benyújtásakor érvényes értéket](#) kell megadni a projektet megvalósító szervezetre vonatkozóan. A projekt megvalósulása során a projekt előrehaladási jelentésekben (PEJ) ezen indikátorok aktuális értékét a pályázati kiírásnak megfelelően, egy vagy több alkalommal meg kell majd adni.

A fenntarthatósági indikátorok értékét feltétlenül adja meg, mert ennek hiányában a pályázatot nem értékeli, és elutasításra kerül!

A pályázó milyen területeken tudja biztosítani a fenntarthatósághoz való hozzájárulását?

Fenntarthatósági kategóriák

A projekt fenntarthatóságnak való megfelelése akkor biztosítható, ha **a projekttevékenység minden fázisa megfelel a fenntarthatóság szempontjainak.**

A pályázónak **a horizontális szempont érvényesítését** a projektciklushoz kapcsolódó **mindkét fenntarthatósági kategóriában** kell erősítenie.

I. Környezettudatos menedzsment és tervezés eljárásai gondoskodnak arról, hogy a jelentős negatív környezeti hatásokat felbecsüljék, s ha ilyeneket meghatározta, akkor azokat elkerüljék, csökkentsék, vagy kompenzálják. Ennek módja a környezetvédelem megfelelő integrálása a szervezet gazdálkodásába, a tevékenységek során az alternatívák megfontolása, főleg a lehetséges helyszínek és tevékenységek mérlegelésével. Fontos, hogy a szervezet vezetése erőfeszítéseket vállaljon a szervezetenél végzett tevékenységek, folyamatok környezeti hatásainak megismerésére, amely első és legfontosabb lépése a káros hatások elkerülésének.

II. Fenntartható fejlődést szolgáló megvalósítás és fenntartás szempontjai segítenek abban, hogy a természeti és humán erőforrásokat bölcsen, takarékosan használjuk, funkcióikat megőrizzük és károsodásukat megelőzzük. Ezért a szervezet a termékek, szolgáltatások, közszolgáltatások fejlesztése, előállítás vagy nyújtása során saját anyag-áramlásait felülvizsgálja a kedvezőtlen környezeti hatások elkerülése érdekében. A tevékenység végzéséhez felhasználandó anyagok, erőforrások (inputok) mennyiségét, rendelkezésre állását, környezeti kockázatát figyelembe veszi, illetve a végtermékként kibocsátott anyagok környezeti terhelését, a melléktermékként kibocsátott anyagok (outputok) mennyiségét, veszélyességét csökkenti. A szervezet önkéntes, együttműködő kapcsolatot tart fenn a társadalmi szereplőkkel, illetve a tevékenységeivel érintett szereplőkkel környezetvédelmi és szociális ügyekben.

A pályázónak a fenti fenntarthatósági kategóriák mindegyikében meg kell vizsgálnia a fenntarthatóság feltételeinek biztosítását, illetve annak lehetőségét.

Fenntarthatósági szempontok

A pályázati adatlap listát ad arról, hogy a pályázónak milyen lehetőségei vannak a fenntartható fejlődéshez való hozzájárulás biztosítására az egyes fenntarthatósági kategóriákhoz kapcsolódóan. Ezek az ún. fenntarthatósági szempontok.

A fenntarthatóság szempontjai az életciklus szemléletnek megfelelően „át kell hatniuk” a szervezet teljes tevékenységét: a pályázónak menedzsmentjében, mindennapi szervezeti működésében és a projektmegvalósítás során kell a fenntarthatósági szempontokat érvényesítenie.

Kötelező vagy önkéntes a „fenntarthatóság feltételeinek biztosítása” a pályázatban?

A pályázónak legalább annyi fenntarthatósági szempont teljesítését kell vállalnia, hogy 1 pontot elérjen! **A fenntarthatóság feltételeinek biztosítása iránti elkötelezettségüket további önkéntes vállalásokkal igazolhatják, melyek révén további többletpontokat, de legfeljebb 5 pontot szerezhet.**

Belső küszöbként (**jogosultsági kritériumként**) a pályázónak minimum 0,5-0,5 pontot el kell érnie a két fenntarthatósági kategóriában ahhoz, hogy a pályázatot az értékelő, majd a Bíráló Bizottság támogatásra javasolhassa:

Fenntarthatósági kategória	Minimum vállalás	Maximum figyelembe vehető vállalás
I.	0,5 pont	2,5 pont

II.	0,5 pont	2,5 pont
Összesen	1 pont	5 pont

Amennyiben a pályázó nem éri el a minimális 1 pontot fenntarthatósághoz hozzájáruló vállalásaival, a pályázat elutasításra kerül!

Miért fontos és hasznos a pályázónak a „fenntarthatóság” horizontális szempontjainak érvényesítése?

A pályázó a fenntarthatósági szempontok érvényesítéséért pontokat kap (maximálisan 5 pontot), amelyekkel az értékelés során nagyobb az eséllyel indul a támogatás megszerzéséért. A fenntarthatóság feltételeinek biztosítása ugyanakkor további gyakorlati előnyöket jelent a pályázó számára:

- A most még önkéntesen vállalható szempontok egy része a közeljövőben kötelezővé válik (pl. épületeknél a jobb összesített energetikai jellemzők, vagy közbeszerzéseknél a zöld közbeszerzés).
- Sokkal könnyebb és hatékonyabb a fenntartható fejlődés szempontjait kezdettől fogva szem előtt tartani, tervezni és alkalmazni, mint azokat utólagosan, drága pénzért beépíteni a projektbe, vagy – még rosszabb esetben – a környezetben okozott károk felszámolására költeni. Így e szempontok figyelembe vétele csökkenti a szervezet tevékenységével járó kockázatokat.
- A többletvállalások gazdasági előnyt (pl. beszállítói követelményeknek való megfelelés), többlet megtakarítást, költséghatékonyságot eredményezhetnek.
- A fenntartható fejlődés szempontjainak figyelembevétele biztosítja a társadalmi elfogadottságot, csökkenti a kockázatokat, növeli a fejlesztő jó hírét, valamint erősíti a társadalmi és területi kohéziót.
- A projekt példaként szolgálhat más pályázók számára a helyes és követendő fenntarthatósági gyakorlat vonatkozásában.
- A projekt megvalósítása során kifejlesztett képességek, megszerzett tapasztalatok segítséget adhatnak közép- és hosszú távú tervei létrehozásához, más projektek megvalósításához, további támogatások megszerzéséhez is.

A fenntartható fejlődés érvényesítése nem pusztán növeli a támogatás megszerzésének esélyét, hanem a pályázó közép- és hosszú távú érdekeit, céljait is támogatja.

Jár-e többletköltséggel a környezeti szempontok beépítése a projektbe?

A fenntarthatósági szempontok biztosítása némely esetben nem jár többletköltséggel: csupán **szemléletváltást, rugalmasságot, nagyobb figyelmet** igényel a szervezet vezetősége, illetve alkalmazottjai részéről.

A fenntarthatósági szempontok beépítése a projektbe egyes esetekben megtakarítást, máskor többletköltséget jelenthet. Ezen költségek egy része beépíthető a projekt költségvetésébe, azaz csak az önrész erejéig terhelik a pályázót. **További előny, hogy a környezeti és társadalmi gondosság közép- és hosszútávon általában gazdaságilag is megtérül.**

Hogyan kell bemutatni a vállalt fenntarthatósági szempontokat?

A pályázati adatlapon található táblázatban a pályázat benyújtásakor érvényes érték és a projektzárásakor érvényes érték megadásával kell jeleznie a pályázónak, hogy mely [fenntarthatósági kategóriában](#) milyen [fenntarthatósági szempont](#) esetében vállal többletteljesítményt. A vállalással kapcsolatos részletes követelményeket a [teljes útmutató](#) III. része tartalmazza.

Általános szabály, hogy a fenntarthatósági szempontok értékét a projektet megvalósító szervezetre

(szervezetekre) vonatkozóan kell megadni, amely egyes esetekben a kedvezményezettől eltérő lehet.

Bármely szempont vállalásakor az a cél, hogy a pályázó valamilyen javulást érjen el. Ez a javulás az adott szempont jellegétől függően lehet növekedés (pl. megújuló energiafelhasználás arányának növelése), illetve csökkenés (pl. veszélyes hulladék arányának csökkentése). Bizonyos esetekben a már megvalósított szempontok szinten tartása is megfelelő (ld. a „[Jár-e pont a már megvalósított fenntarthatósági szempontokért?](#)” fejezetet).

A fenntarthatósági szempontok megadásánál az alábbiakra ügyeljen:

- A fenntarthatósági szempontok vállalásakor szükséges mind a [pályázat benyújtásakor érvényes érték](#) (4. oszlop), mind a [projektzáráskor várható érték megadása](#) (5. oszlop). **Ha nem adja meg mindkét értéket, a többletvállalás nem állapítható meg!** Egyes esetekben – ahol valamely érték nem értelmezhető – ott értelemszerűen a táblázatnak csak egy, a fehér cellája tölthető csak ki.
- Amennyiben a vállalás Forintra vonatkozik, a projektzáráskor várható értéket a pályázat benyújtásának évére diszkontált árakon kell megadni.
- A fenntarthatósági szempontok közül néhány ún. **fajlagos mutató**. Ez azt jelenti, hogy a többletvállalást egy vetítési egységre kell megadni, pl. a fajlagos energiafelhasználás csökkentése szempont esetében a teljes energiafelhasználást, pl. a termelésre vagy az ingatlanok öszköbméterére vetítve.
- A táblázatban **bizonyos adatokat többször is meg kell adni**. Ügyeljen arra, hogy ezen adatok megegyezzenek! Ha ugyanarra vonatkozóan a pályázó két eltérő adatot ad meg, a pályázó értékelője az elsőként megadott adatot fogja figyelembe venni.

A fajlagos mutatók megadásánál két dologra feltétlenül figyeljen:

- A pályázónak **két alapadatot kell megadni, nem a %-os értéket!** (A pályázat értékelője a két adat elosztása után vizsgálja meg a vállalt javulás tényét, a jelenlegi és projekt fenntartás végéig vállalt érték között).
- **A többletvállalást a két mutató elosztásával kapott vetítési hányadra (%-os értékre) kell megadni!** Pl. 20%-os javulás az adott mutató tekintetében a hányados értékének változását jelenti, nem a vetítési alapét.

Példa a **helyesen** megadott többletvállalásra:

Fenntarthatósági szempont		Mértékegység	Pályázat benyújtásakor érvényes érték	Projekt fenntartás időszakában várható átlagos érték
Fajlagos energiafelhasználás csökkentése	teljes energiafelhasználás	kWh	1500	1600
	termelés	t	100	110

Példa a **hibásan** megadott többletvállalásra:

Fenntarthatósági szempont		Mértékegység	Pályázat benyújtásakor érvényes érték	Projekt fenntartás időszakában várható átlagos érték
Fajlagos energiafelhasználás csökkentése	teljes energiafelhasználás	kWh	1500	1400
	termelés	t	100	80

A példában bár a teljes energiafelhasználás csökkent, ha megvizsgáljuk a vetítési hányadot, az energiafelhasználás hatékonysága tekintetében növekedés adódik. A pályázat benyújtásakor érvényes érték 15 kWh energiafelhasználás tonnánként, míg a projektfenntartás végén ez már 17,5 kWh/tonna. Ez esetben a többletvállalás nem teljesül, a szempont vállalása nem fogadható el.

Pontosan tartsa be a kitöltési útmutatóban foglaltakat, mert a helytelen vagy nem megfelelő adatok esetében a választott fenntarthatósági szempontot nem tudják értékelni, és a pályázó nem kapja meg rá a pontot!

Mikortól meddig kell biztosítania a pályázónak a vállalt fenntarthatósági szempontot?

A pályázónak a vállalt szempontot - ha a pályázó elnyeri a támogatást - **meg kell valósítania és a megvalósulás tényét az ellenőrzések során igazolnia kell tudni!** ([Igazoló dokumentumok](#))

A többletvállalást a pályázat_benyújtásakor érvényes értéktől kell számítani. **Egy fenntarthatósági szempont akkor tekinthető teljesítettnek, ha a pályázó a projekt zárásának évéig (projektzáráskor várható érték) megvalósította a többletvállalást, és annak eredményét a projekt fenntartás időszakának végéig (3-5 évvel a projekt zárását követően) kötelezően fenntartja.**

Természetesen a pályázónak a kötelező projekt fenntartás időszakán túl is érdemes megőriznie vagy javítania az elért eredményeket, hiszen azok nemcsak a környezet és társadalom számára képviselnek értéket, hanem a szervezet számára is.

Jár-e pont a már megvalósított fenntarthatósági szempontokért?

Egyes fenntartható fejlődést szolgáló szempontok esetében, ha azokat **már jelenleg is érvényesíti**, azok a fenntarthatóság értékelése során elfogadásra kerülnek. A vállalat jelenlegi értékének elismeréséhez szükséges feltételeket a [teljes útmutató](#) III. része tartalmazza. Ebben az esetben a projektzáráskor várható érték megadásakor legalább a jelenlegi helyzet fenntartását kell biztosítani, és a projektzáráskor várható értéknek a pályázat benyújtásakor érvényes értéket kell megadni. **Ebben az esetben is mindkét értéket meg kell adni!**

Ezen fenntarthatósági szempontok a következők:

- A szervezet környezeti szempontú tanúsítás szerint működik
- Fenntarthatósági tervvel rendelkezik vagy vállalja elkészítését
- Rendelkezik önkormányzati környezetvédelmi alappal vagy vállalja annak létrehozását
- Környezetvédelmi/fenntarthatósági megbízott vagy környezeti nevelési, fenntarthatóság-oktatási felelős, munkacsoport kijelölése (ha erre nem kötelezett)
- A szervezet rendszeres környezeti teljesítmény értékelésének bevezetése
- Környezeti auditok lefolytatása
- A fenntarthatósággal kapcsolatos tudásmegosztáson részt vesz a munkavállalók száma
- Nyilvánosság számára aktuális környezeti információkhoz való hozzáférés rendszeres és a kötelező mértéken felüli biztosítása
- Előnyben részesíti a BAT technológiákat beszerzései során
- A projekt megvalósulás helye társadalmi-gazdasági szempontból hátrányos helyzetű kistérségben található
- Jobb összesített energetikai jellemzőkkel rendelkező épületek száma

- Megújuló erőforrások arányának növelése a teljes energiafelhasználáson belül
- Kombinált valamint anyag- és energia-takarékos irodatechnikai készülékek beszerzése és alkalmazása
- Újrahasznosított papír használat az irodai és nyomdai munkák során
- Rendszeres környezet-egészségügyi kockázat értékelések önkéntes készítése
- Egészséges, helyi- vagy bio-élelmiszerek alkalmazása az étkeztetésben
- Többlétszolgáltatások, kedvezmények nyújtása a helyi lakosságnak
- Önkéntes gondnokság: a működési területen a kulturált, tiszta környezet fenntartásának segítése
- Környezeti szponzorálások

Hogyan vizsgálják és ellenőrzik a fenntarthatósági többletvállalásokat?

A nyertes pályázó támogatási szerződésének része lesz a fenntartható fejlődési táblázat is. A vállalt és szerződött **többletvállalások megvalósulását az alábbi módon vizsgálják:**

- A többletvállalások megvalósításának állásáról a projekt előrehaladási jelentésekben (PEJ) be kell számolni.
- A projekt megvalósulásának helyszíni ellenőrzésekor kérhetik a többletvállalások igazolását.

Felhívjuk a pályázó figyelmét, hogy a többletvállalások megvalósulását az ellenőrzések során vizsgálhatják!

Fenntarthatósági szempontok

I. Környezettudatos menedzsment és tervezés

I./A Környezeti menedzsment eszközök

1. Környezeti szempontú tanúsítás szerint működik [igen/nem]
2. Fenntarthatósági tervvel vagy programmal (Local Agenda 21) rendelkezik vagy vállalja elkészítését [igen/nem]
3. Környezettudatos tevékenységek
 - a. Környezetvédelmi programjának felülvizsgálatát és megvalósulásának dokumentálását vállalja [igen/nem]
 - b. Rendelkezik önkormányzati környezetvédelmi alappal vagy vállalja annak létrehozását [igen/nem]
 - c. Környezetvédelmi/fenntarthatósági megbízott vagy környezeti nevelési, fenntarthatóság-oktatási felelős, munkacsoport kijelölése (ha erre nem kötelezett) [igen/nem]
 - d. A szervezet rendszeres környezeti teljesítmény értékelésének bevezetése [igen/nem]
 - e. Környezeti auditok lefolytatása [db/év]
 - f. A fenntarthatósággal kapcsolatos tudásmegosztáson részt vett munkavállalók száma [fő/összlétszám/év]
 - g. Nyilvánosság számára aktuális környezeti információkhoz való hozzáférés rendszeres, és a kötelező mértéken felüli biztosítása [db/év]

I./B Fenntartható fejlődést szolgáló tervezési eljárások

4. A termék-, szolgáltatásfejlesztés során a várható környezeti hatások elemzése megtörténik, és a fejlesztés ezek figyelembevételével valósul meg [igen/nem]
5. A fejlesztés a környezeti hatások tekintetében a hatásviselők számára kedvezőbb helyzetet eredményez [fő]
6. A fejlesztés időszakában az ökohatékonyságra, környezet-egészségügyi, környezettudatosságot erősítő feladatokra fordított kiadások [eFt/eFt]
7. A létrejövő terméket /szolgáltatást minősíti valamely elfogadott környezeti, fenntarthatósági minősítési rendszer szerint [igen/nem]
8. A projekt kiterjed a környezeti, fenntarthatósági ismeretek bővítésére [igen/nem]
9. A tudásmegosztás (képzések, műhelyek, konferenciák, megbeszélések stb.) választott körülményei környezettudatosságot tükröznek [igen/nem]
10. BAT technológiát alkalmaz [db]
11. Előnyben részesíti a környezeti szempontból előnyösebb eszközöket, termékeket, alapanyagokat a beszerzéseinél [igen/nem]
12. Előnyben részesíti a környezeti menedzsment rendszerrel rendelkező beszállítókat az eszközbeszerzés során /tanácsadó, oktató szervezeteket a szolgáltatásvásárlás során [db]

13. Előnyben részesíti a helyi beszállítókat beszerzéseinél [igen/nem]
14. Az igénybe vett tanácsadás, képzés, emberi erőforrás-fejlesztés kiterjed a környezeti, fenntarthatósági ismeretek bővítésére [igen/nem]
15. A projekt egyéb fenntarthatóságot szolgáló fejlesztéseket tartalmaz [igen/nem]
16. Partnerség építés a projekttervezés és végrehajtás során [igen/nem]

I./C Természetes térszerkezet megőrzése

17. A projekt megvalósulás helye társadalomgazdasági szempontból hátrányos helyzetű [igen/nem]
18. A beruházás természetvédelmi értéket, vagy természetvédelmi oltalom alatt álló területet nem érint [igen/nem]
19. A fejlesztés hozzájárul a tájképi/ településképi/ természeti/ kulturális /építészeti érték vagy értékek megőrzéséhez [igen/nem]
20. Barnamezős beruházás, vagy az igénybe vett terület jelenlegi hasznosítása gazdasági célú [igen/nem]
21. A projekt során többlet zöldfelület fejlesztés valósul meg az előírt minimális zöldfelületi arányhoz képest [m²/m²]
22. A zöldfelület kialakítás során előnyben részesíti az őshonos növényfajokat, a tájegységnek megfelelő fajkompozíciókat [igen/nem]
23. A fenntartható mobilitás biztosítása a települési funkciók megfelelő tervezésével (településtervezés) [igen/nem]
24. Helyszínválasztás kor környezetbarát közlekedési (elérhetőségi) szempontok érvényesítése [igen/nem]

II. Fenntartható fejlődést szolgáló megvalósítás és fenntartás

II./A Természeti erőforrások megőrzése

25. Fajlagos vízfelhasználás csökkentése [m³/termelés vagy szolgáltatás egysége]
26. Fajlagos energiafelhasználás csökkentése [kWh/termelés vagy szolgáltatás egysége]
27. Jobb összesített energetikai jellemzőkkel rendelkező épületek száma [db]
28. Energiatakarékos fényforrásokkal, valamint A vagy A+ energiahatékonysági minősítéssel bíró eszközökkel elért megtakarítás [kWh]
29. Fajlagos anyagfelhasználás csökkentése (tonna /termelés vagy szolgáltatás egysége]
30. Fajlagos csomagolóanyag mennyiség csökkentés [tonna/termelés vagy szolgáltatás egysége]
31. Megújuló erőforrások arányának növelése a teljes energiafelhasználáson belül [kWh/kWh]
32. Kombinált valamint anyag és energiatakarékos irodatechnikai készülékek beszerzése és alkalmazása [db]
33. Hasznosításra átadott hulladék arányának növelése [t/t]
34. Másodlagos alapanyag felhasználás arányának növelése a teljes alapanyag felhasználáson belül [t/t]

35. Újrahasznosított papír használat bevezetése és/vagy növelése az irodai és nyomdai munkák során [igen/nem]

II./B Jó környezet- és egészség állapot megőrzése

36. Közúti szállítás intenzitásának csökkentése [km/km]
37. Gépkocsi használat csökkentése [db]
38. Élő utcák fejlesztése belterületen, külterületen a közutak mentén az élőhelyek védelmét és a környezetszennyezés mérséklésének megfelelő erdősávok és cserjék telepítése (ha nem kötelező) [km]
39. A létesítés, építés ideiglenes helyigényét és hatásterületét minimalizálja [igen/nem]
40. A létrejövő létesítmény környezetében a forgalomnövekedést okozó útvonalakon terheléscsillapító intézkedések történnek [igen/nem]
41. Felhasznált veszélyes anyag mennyiség csökkentése, helyettesítés nem veszélyes, kevésbé veszélyes anyagokra [kg/év]
42. Ártalmatlanításra kerülő hulladék arányának csökkentése [t/t]
43. Összes keletkezett hulladék mennyiségének csökkentése [t]
44. Veszélyes hulladék arányának csökkentése a keletkezett összes hulladék mennyiségének arányában [t/t]
45. Üvegházhatású anyagok kibocsátásának csökkentése (CO₂e) [t/év]
46. Fajlagos szennyvízkibocsátás csökkentése [m³/termelés vagy szolgáltatás egysége]
47. Szennyvizek szennyezőanyag (nehézfémek, veszélyes anyagok, szerves anyagok és tápanyag) tartalmának csökkentése [kg]
48. Rendszeres környezet-egészségügyi kockázat értékelések készítése vagy gyakoriságának növelése [alkalom/év]
49. Egészséges, helyi- vagy bio-élelmiszerek alkalmazása az étkeztetésben [igen/nem]
50. Béren kívüli (közérzetjavító) rekreációs, egészségügyi juttatások mértékének növelése [eFt/fő]
51. Egészségmegőrző munkahelyi feltételek javítása érdekében a jogszabályi előírásokon felül munkaegészségügyi és –biztonsági tárgyi eszköz beszerzés [eFt/fő]

II./C. Társadalmi felelősségvállalás

52. Tömegközlekedést használó (támogatott) munkavállalók számának növelése a helyi munkavállalók arányának szinten tartásával [fő]
53. Többlétszolgáltatások, kedvezmények nyújtása a helyi lakosságnak [igen/nem]
54. A kistérségben élők foglalkoztatottságának növelése [fő/fő]
55. Az átlagos fizetés növelése a minimálbérhez viszonyítva [eFt]
56. Önkéntes gondnokság: működési területen a kulturált, tiszta környezet fenntartásának segítése [m²]
57. Helyben (max. kistérségi szinten) rendelkezésre álló energia használata [kWh/kWh]

58. A társadalmi bizalom szintjének növekedését szolgáló megoldások száma [db]
59. Környezeti szponzorálások [eFt/év]
60. Partnerei vagy társadalmi környezete számára szervezett környezettudatos vagy fenntarthatóság tanulásával kapcsolatos akciók, események száma [db/év]

Az értékelés menete

Az egyes fenntarthatósági szempontok teljesítésének vállalása esetén a pályázó 0,1-1 pontot kaphat a fenntarthatósági szempont súlyától függően. Ezeket konstrukciófüggően, a lehetséges kedvezményezettnek és a támogatható tevékenységek ismeretében, valamint a szakmai álláspont figyelembe vételével konstrukcióként határozza meg a pályázat kiírója. Az egyes fenntarthatósági szempontokra adható pontszám tehát konstrukciótól függ, és azokat a pályázati adatlapon található táblázat tartalmazza. A fenntarthatósági vállalás akkor fogadható be, és arra pont abban az esetekben adható, ha a ([teljes útmutató](#) III. részében) a vonatkozó szempontra meghatározott feltétel teljesül.

A pályázónak minimum 1 pontot el kell érnie jogosultsági kritériumként:

- legalább **0,5 pontot** a I. **Környezettudatos menedzsment és tervezés** fenntarthatósági kategóriában meghatározott fenntarthatósági szempontok vállalásával kell elérnie,
- a további **0,5 pontot** pedig a II. **Fenntartható fejlődést szolgáló megvalósítás és fenntartás** kategóriában meghatározott fenntarthatósági szempontok vállalásával.

1,0 pontnál kevesebbet elérő pályázónak az értékelők tisztázó kérdéseket tesznek fel, és szükség esetén további segítséget kaphat a fenntarthatóság szervezeten vagy projekten belüli helyzetének javítására.

A belső küszöböt elérő pályázatok értékelésénél a **kerekítési szabályok szerint egész számjegyre kerekített pontszám kerül rögzítésre**. A pályázó a fenntartható fejlődés érvényesítésére összesen legfeljebb 5 pontot, kategóriánként 2,5-2,5 pontot kaphat.

A pontozás menete:

- Az értékelő ellenőrzi az adott fenntarthatósági kategóriában a pályázó által megadott fenntarthatósági szempont jelenlegi helyzetre vonatkozó és a projekt zárásakor vállalt érték megadásának és vállalásának megfelelőségét.
- Megállapítja az adott fenntarthatósági kategóriában elért pontszámot.
- A részpontszámok összegzésével megállapításra kerül az elért öszpontszám, amelyből legfeljebb 5 pontot lehet figyelembe venni a pályázat fenntartható fejlődéshez való horizontálisan értékelt hozzájárulásával kapcsolatban.

További hasznos tippek a fenntartható fejlődés érvényesítéséhez

A projekt tervezése során rendkívül fontos, hogy a pályázó a projekt teljes életciklusában biztosítsa a fenntartható fejlődésnek való megfelelést. Egy projekt annál inkább járul hozzá a fenntartható fejlődés megvalósításához, hogyha minél több, a termék vagy szolgáltatás egyes életciklusai által hatással bíró területen (részkategóriában) vállal fenntarthatósági szempontot.

A fenntarthatósághoz szükséges feltételek biztosítása nem zárul le a tervezéssel, bár kétségtelenül ez a legjelentősebb szakasz, hiszen itt nyílik lehetőség az alternatívák megfontolására, a nyilvánosság bevonására, s ezáltal a környezeti problémák megelőzésére. A menedzsment átfogja a projektet a tervezéstől a fenntartáson át a felhagyásig, ha úgy tetszik a jó menedzsment és tervezés a folyamat horizontális eszköze. Az I. kategóriába tartozó szempontok tehát nem hagyhatók figyelmen kívül a II. kategória szempontjainál, az abban meghatározott szempontoknak a II. kategóriában meghatározott szempontok megvalósítására kell irányulnia.

I. Környezettudatos menedzsment és tervezés

- A. Környezeti menedzsment eszközök
- B. Fenntartható fejlődést szolgáló tervezési eljárások
- C. Természetes térszerkezet megőrzése

II. Fenntartható fejlődést szolgáló megvalósítás és fenntartás

- A. Természeti erőforrások megőrzése
- B. Jó környezet- és egészség állapot megőrzése
- C. Társadalmi felelősségvállalás

Az ÚMFT szintű útmutató III. része és szempontlistája tartalmazza ezen rész kategóriákat, annak érdekében, hogy a pályázót segítse e rész kategóriák esetleges alkalmazásában a projekttervezés során.

Az **életciklus szemlélet** elfogadását szolgálja továbbá, ha már a tervezésnél gondolunk arra, hogy milyen környezeti hatása lesz annak, ha felfüggesztjük a projekt tevékenységet (pl. mi lesz az infrastruktúrával, mi lesz egy elhasznált termékkel?). E szempont érvényesítésére az Útmutató nem tér ki, mivel a vállalt szempontok által elért eredményeket a szerződésben vállalt projekt fenntartás időszakának végéig meg kell őrizni, ugyanakkor e ciklus hatásainak elemzése is befolyásolhatja a projekt megvalósítását, ezért a projekt tervezésekor e szempontokra is érdemes figyelmet fordítani.

Végeredményében a **projekt** abban az esetben tekinthető **teljes egészében fenntarthatónak**, ha a projektre értelmezhető horizontális (és nem horizontálisan meghatározott) fenntarthatósági szempontok mindegyikét érvényesíti.

Hasznos információforrások

A [teljes útmutató](#), mely alapján készült a jelen kivonat

A felhasznált kép forrása: www.ujakropolisz.hu/esemeny/a-filozofia-vilagnapja-budapest

Bővebb információ a fenntarthatóságról

A fenntartható fejlődés honlapja: www.ff3.hu

A Nemzeti Fenntartható Fejlődés Stratégiája (tervezet) honlapja: www.fenntarthatóság.hu

Az Európai Unió VI. Környezetvédelmi Akcióprogramja (angolul): www.ff3.hu/upload/6_action_plan_en.pdf

Európai Unió Fenntartható Fejlődési Stratégiája: www.europa.eu.int/comm/environment/eussd/index.htm

Autonóm település, autonóm kistérség:

www.foek.hu/nyomtatottkiadv/autonomkisregio.pdf,
epiteszforum.hu/hu/node/5233

További kapcsolódó jogszabályok elérhetők az alábbi honlapokon

www.nfu.gov.hu – Nemzeti Fejlesztési Ügynökség honlapja

www.kvvm.hu – Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium honlapja

www.magyarország.hu

www.kawe.hu – Környezetvédelmi aktív weboldal (Environment protection website)